



Vincent Epplay, *Warsztaty dźwięku i spontanicznej ekspresji*, 2020, wideo, dzięki uprzejmości artysty

Drugiej wiosny nie będzie... **Dzieci i sztuka w XX i XXI wieku**

kuratorka: Joanna Kordjak

współpraca kuratorska: Julia Harasimowicz

Tytuł wystawy przywołuje słowa Franza Ciżka, pioniera edukacji artystycznej z początku XX wieku. Odnoszą się one do okresu dzieciństwa i brzmią jak przestroga, ale też wezwanie do odpowiedzialności i działania.

Czy my, dorośli, potrafimy podjąć to wyzwanie, szczególnie wobec problemów, z jakimi mierzą się dziś dzieci i młodzież: przemocą doznawaną na co dzień, doświadczeniem pandemii, wojny i uchodźstwa? Co możemy zrobić, żeby wpłynąć na poprawę kondycji psychicznej dzieci i młodzieży, jak sprawić, by ich głos był słyszalny? Jaką rolę w budowaniu podmiotowości dziecka, przywracaniu poczucia wartości może pełnić sztuka i jakich narzędzi dostarczają nam artyści?

Na wystawie przywołujemy zarówno praktyki pionierów nowoczesnej pedagogiki (jak Janusz Korczak, Maria Montessori czy Célestin Freinet) i alternatywnych

edukacji z początku i pierwszej połowy XX wieku (począwszy od modernistycznych koncepcji rozwijanych w Bauhausie), jak i współczesne odwołania do tych źródeł. Ich wspólnym mianownikiem jest wspieranie kreatywności dzieci poprzez interdyscyplinarność, naukę różnych umiejętności i doświadczanie rzeczywistości różnymi zmysłami.

Prezentujemy przykłady praktyk artystycznych włączających dzieci jako pełnoprawnych i aktywnych uczestników procesu twórczego. Ważne miejsce zajmują działania z udziałem niedorosłych pochodzących z grup społecznych wykluczonych ze względu na przynależność etniczną, sytuację ekonomiczną czy niepełnosprawność. Pokazujemy, w jaki sposób twórcze aktywności stają się dla nich narzędziem odzyskiwania godności i własnego głosu.

Sięgając do ważnych historycznych źródeł, stawiamy również aktualne pytania o możliwe kierunki rozwoju edukacji (w tym edukacji artystycznej) w XXI wieku. Przedstawiamy możliwe sposoby przekazywania wiedzy poza schematem szkolnego nauczania: odrzucenie XIX-wiecznej hierarchii przedmiotów, sięganie do takich źródeł wiedzy jak podświadomość, sny, nacisk na rozwój w kontakcie z własnym ciałem i naturą.

Wystawa obejmuje także przykłady praktyk artystycznych, w których dzieci odkrywają przed dorosłymi alternatywne formy relacji społecznych. Pokazujemy, jak wspólne twórcze działania oparte na wzajemnej wymianie wiedzy, doświadczeń i pracy kolektywnej mogą uczyć społecznych zachowań i empatii.

Lista artystów

Kontekst historyczny: Franz Čížek, Friedl Dicker-Brandeis, Fernand Deligny, Célestin & Élise Freinet, Jef Geys, Gertrud Grunow, Francisco Ferrer y Guardia, Malka Haas, Erika Giovanna Klien, Anna „Asja” Lācis, Ludwig Hirschfeld-Mack, Palle Nielsen, Helene Nonné-Schmidt, Alma Siedhoff-Buscher, Sigma Group

Artyści współcześni: Paweł Althamer, Zbyňek Baladrán, Yto Barrada, Johanna Billing, Jenny Brockmann, Monster Chetwynd, Céline Condorelli, Alicja Czyczcel, Vincent Epplay, Priscila Fernandes, Péter Forgács, Adelita Husni-Bey, Ane Hjort Guttu, Holobiont Group, Eva Kotátková, Anna Nowicka, Olivia Plender, Jaśmina Wójcik, Alfredo Zinola

Friedl Dicker-Brandeis

we współpracy z Lentos Museum w Linz

Monograficzna wystawa austriackiej artystki Friedl Dicker-Brandeis [1908–1944] prezentuje dokonania niemal nieznannej w Polsce wybitnej malarki, architektki wnętrz i projektantki, absolwentki Bauhausu w Weimarze, uczennicy Johanna Ittena, Oskara Schlemmera i Paula Klee. Jej głównym wątkiem jest działalność artystki na polu nowoczesnej edukacji artystycznej dzieci. W czasie II wojny światowej Dicker-Brandeis jako więźniarka obozu koncentracyjnego w Terezynie prowadziła zajęcia artystyczne dla dzieci żydowskich, inspirowane z jednej strony pedagogiką Bauhausu [praktyką Johanna Ittena, Paula Klee], z drugiej — naukami Franza Cizka, jednej z najoryginalniejszych i najważniejszych postaci w dziejach upodmiotowienia niedorosłych. Friedl Dicker-Brandeis udało się stworzyć system, który przywracał podmiotowość osobom podwójnie „odczłowieczonym” — jako dzieciom, którym systemowo odbiera się sprawczość, i jako społeczności żydowskiej, którą próbował unicestwić Holokaust.

Wystawom będzie towarzyszyć bogaty program działań edukacyjnych, performansów, warsztatów i spotkań artystów z dziećmi, a także międzynarodowa konferencja poświęcona tematyce alternatywnych koncepcji edukacji artystycznej dzieci w XX i XXI wieku [20–22 kwietnia 2023].

Partnerzy wystawy i konferencji: Austriackie Forum Kultury, Ambasada Austrii, British Council, Instytut Francuski, Instytut Goethego, Instytut Rumuński, Ośrodek Kultury Francuskiej, L'université Paris 1 Panthéon-Sorbonne

Drugiej wiosny nie będzie...
Dzieci i sztuka w XX i XXI wieku
30.03–18.06.2023

kuratorka: Joanna Kordjak
współpraca kuratorska: Julia Harasimowicz

Zachęta — Narodowa Galeria Sztuki
pl. Małachowskiego 3, 00-916 Warszawa

kontakt dla mediów:
Marta Ławacz, rzecznik@zacheta.art.pl
tel. + 48 603 510 112
Zofia Koźniewska, z.kozniewska@zacheta.art.pl